

עיונים בהגדה של פסח--Short & to the Point

Chidushim on the Haggada to be Used at the Seder

1. מי צריך ליטול ידיים ב-"ורחץ"?
2. הטעמים ל-"כרפס" ומקורות המנהגים השונים לירקות השונים.
3. מקורות המנהג לחטיפת ה"אפקיומן"
4. הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים. כל דכפין ייתי ויילל, כל דצריך ייתי ויפסח. השתא הכא, לשנה הבאה בארעא דישראל. השתא עבדי, לשנה הבאה בני חורין.
5. רשע מה הוא אומר? מה העבדה הזאת לכם? לכם - ולא לו. ולפי שהוציא את עצמו מן הכלל כפר בעקר. ואף אפה הקהה את שניו ואמר לו: בעבור זה עשה יי לי בצאתי ממצרים. לי - ולא לו. אילו היה שם, לא היה נגאל.
6. והיא שעמדה לאבותינו ולנו! שלא אחד בלבד עמד עלינו לכלותנו, אלא שכל דור ודור עומדים עלינו לכלותנו, והקדוש ברוך הוא מצילנו מידם.
7. צא ולמד מה בקש לבן הארמי לעשות ליעקב אבינו. שפרעה לא גזר אלא על הזכרים ולבן בקש לעקור את הכל, שנאמר: **ארמי אבד אבי**, ויירד מצרימה ויגר שם במתי מעט, ויהי שם לגוי גדול, עצום ורב.
8. גדול, עצום - כמה שנאמר: ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד, ותמלא הארץ אתם.
9. **במדבר ג-לט** כל-פקודי הלוים אשר פקד משה ואהרן, על-פי ד' למשפחתם: כל-זכר מבן-חדש ומעלה, שנים ועשרים אלה. **מ** ויאמר ד' אל-משה, פקד כל-בכור זכר לבני ישראל, מבן-חדש, ומעלה; ושא, את מספר שמתם. **מא** ולקחת את-הלוים לי אני ד', תחת כל-בכור בבני ישראל; ואת, בהמת הלוים, תחת כל-בכור, בהמת בני ישראל. **מב** ויפקד משה, באשר צוה ד' אתו, את-כל-בכור, בבני ישראל. **מג** ויהי כל-בכור זכר במספר שמת, מבן-חדש ומעלה--לפקדיהם: שנים ועשרים אלה, שלשה ושבועים ומאתים. **מד** וידבר ד' אל-משה לאמר. **מה** קח את-הלוים, תחת כל-בכור בבני ישראל, ואת-בהמת הלוים, תחת בהמתם; והיו-לי הלוים, אני ד'. **מו** ואת פדויו השלשה, והשבועים והמאתים--העדפים, על-הלוים, מבכור, בני ישראל. **מז** ולקחת, חמשת חמשת שקלים--לגלגלת: בשקל הקדש תקח, עשרים גרה השקל. **מח** ונתתה הכסף, לאהרן ולבניו--פדויו, העדפים בהם.

10. רבי יוסי הגלילי אומר: מנין אתה אומר שלקו המצרים במצרים עשר מכות ועל הים לקו חמשים מכות? במצרים מה הוא אומר? ויאמרו החרטמים אל פרעה: אצבע אלהים הוא, ועל הים מה הוא אומר? ויֵרָא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה יְיָ בְּמִצְרַיִם, וַיִּירָאוּ הָעָם אֶת יְיָ, וַיֹּאמְרוּ בְּיָד יְיָ וּבְמִשָּׁה עֲבָדוֹ. כִּמָּה לָקוּ בְּאֶצְבָּעוֹ עֶשְׂרֵי מִכּוֹת. אָמֹר מֵעַתָּה: **בְּמִצְרַיִם לָקוּ עֶשְׂרֵי מִכּוֹת וְעַל הַיָּם לָקוּ חֲמִשִּׁים מִכּוֹת.**

רבי אליעזר אומר: מנין שכל מכה ומכה שהביא הקדוש ברוך הוא על המצרים במצרים היתה של ארבע מכות? שנאמר: ישלח בם חרון אפו, עברה וזעם וצרה, משלחת מלאכי רעים. עברה - אחת, וזעם - שתיים, וצרה - שלש, משלחת מלאכי רעים - ארבע. אמור מעתה: **בְּמִצְרַיִם לָקוּ אַרְבָּעִים מִכּוֹת וְעַל הַיָּם לָקוּ מֵאֲתַיִם מִכּוֹת.**

רבי עקיבא אומר: מנין שכל מכה ומכה שהביא הקדוש ברוך הוא על המצרים במצרים היתה של חמש מכות? שנאמר: ישלח בם חרון אפו, עברה וזעם וצרה, משלחת מלאכי רעים. חרון אפו - אחת, עברה - שתיים, וזעם - שלש, וצרה - ארבע, משלחת מלאכי רעים - חמש. אמור מעתה: **בְּמִצְרַיִם לָקוּ חֲמִשִּׁים מִכּוֹת וְעַל הַיָּם לָקוּ חֲמִשִּׁים וּמֵאֲתַיִם מִכּוֹת.**

11. ואתה הקדוש ברוך הוא וְשַׁחַט לְמִלְאָךְ הַמָּוֶת, דְּשַׁחַט לְשׁוֹחַט, דְּשַׁחַט לְתוֹרָא, דְּשַׁחַט לְמִנְיָא, דְּכַבָּה לְנוֹרָא, דְּשַׁרְף לְחוּטְרָא, דְּהַכָּה לְכַלְפָּא, דְּנָשַׁף לְשׁוֹנְרָא, דְּאָכְלָה לְגִדְיָא, דְּזָבִין אָבָא בְּתָרֵי זִוְיָ, חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

12. פסחים קט"א

אמרו עליו על רבי עקיבא שהיה מחלק קליות ואגוזין לתינוקות בערב פסח כדי שלא ישנו וישאלו תניא רבי אליעזר אומר **חוטפין מצות בלילי פסחים בשביל תינוקות שלא ישנו.**

13. רמב"ם, הלכות חמץ ומצה, ז, ג

וצריך לעשות שינוי בלילה הזה כדי שיראו הבנים וישאלו ויאמרו מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות עד ששייב להם ויאמר להם: כך וכך אירע כך וכך היה. וכיצד משנה? מחלק להם קליות ואגוזים, ועוקרים השולחן מלפניהם קודם שיאכלו, וחוטפין מצה זה מיד זה וכיוצא בדברים האלו.

14. ראב"ד, שם - ממהרין לאכל כדי שלא ישנו.

15. נימוקי יוסף - פסחים, שם - דרך שחוק ורחוב מצוה.

16. המאירי, בית הבחירה, פסחים, שם - שמתעסקים בה דרך המייה וחטיפה זה מזה.

17. רשב"ם, שם - ולי נראה חוטפין, מסלקין את הלחם מיד התינוקות שלא יהיו ישנים מתוך מאכל הרבה.

18. רש"י, שם - מגביהין את הקערה בשביל תינוקות שישאלו.